

Újítómozgalmunk eredményei az első évnegyedben

Az 1955. augusztus 25-én megjelent 53/1955. MT számú minisztertanácsi rendelet számos új intézkedést tartalmazott. A 19. § (1) bekezdés k) pontja például a következő feladatot tűzte az Országos Találmányi Hivatal elé: „Összefogja, értékeli és véleményes javaslattal felsőbb szervek elé terjeszti az újítások és találmányok megvalósítása révén elért népgazdasági eredmények statisztikáját, a minisztériumok által elvégzendő adatszolgáltatás alapján. Az adatszolgáltatás irányelveit a Központi Statisztikai Hivatal és az Országos Találmányi Hivatal elnökei együttesen állapítják meg.” E rendelkezés alapján most már rendszeres negyedévi statisztikák készülnek, így biztosítható csak a mozgalmi munka és az újítótevékenység eredményeinek reális értékelése. Az újítási tevékenységgel foglalkozó felsőbb szervek sokat vártak az újfajta adatszolgáltatási rendszertől, s az első értékelés azt mutatja, hogy nem hiába. Mielőtt azonban az adatok részletes elemzéséhez kezdenénk, szólni kell azokról a zavaró tényezőkről, amelyek megnehezítik az adatszolgáltatások megfelelő értékelését, s gátolják az eredmények gyors nyilvánossághozatalát. Milyen hibákkal találkozunk?

1. **Késedelmesség az adatszolgáltatásban.** Bár a rendelkezések szerint az adatokat a tárgynegyedévet követő hónap végéig meg kell küldeni az OTH-nak, ezt bizcny nem tartotta be minden szerv. Ezért azután még az ilyen kérdésekkel is a miniszterekhez kellett fordulni, s figyelmeztetni a tárcát a határidő túllépésére. Meg kellett keresni a vegyipari és energiaügyi, a kohó- és gépipari, a külkereskedelmi és az élelmiszeripari miniszter elvtársakat, valamint a SZÖVOSZ elnökét. Így lehetett csak biztosítani az adatok beküldését, s ez nem helyes!

2. **Felületesség az adatszolgáltatásban.** A közölt adatokért az újítási osztályok (csoportok) vezetői, valamint a műszaki főosztályok (osztályok) vezetői felelősek. Sok példa mutatja azonban, hogy az ellenőrzés nem történt meg. A VEM például a negyedévi statisztika helyett csupán a tárcsa februári jelentését küldte el. Itt kell megemlítenünk továbbá a Szénbányászati, a Földművelésügyi, a Népművelési és a Belügyminisztérium, valamint az OKISZ adatszolgáltatásában tapasztalt számszerű tévedéseket is.

3. **Nem megfelelő szervezeti előkészítés.** A negyedév folyamán főleg a könnyűipar, de az élelmiszeripar és az egészségügy területéről számos havi vállalati jelentés közvetlenül az OTH-hoz futott be. Reméljük azonban, hogy a minisztériumi jelentések ezeket is tartalmazzák. Megfelelő előkészítéssel, úgy hisszük, a pamutipar kísérleti és megvalósítási költségeit is meg tudták volna adni a könnyűipar jelentésében, nemcsak egyösszegben, hanem részleteiben is, mint ahogy ez a tárcsa többi iparágai részéről meg is történt. Nem szolgáltatta az új adatok nagy részét az Egészségügyi, Oktatási és Külkereskedelmi Minisztérium. Az Állami Gazdaságok Minisztériuma pedig nem is kívánja az új adatszolgáltatás bevezetését, az országban egyetlen szerv, amely megelégszik a régi adatgyűjtési módszerrel.

Az előljáróban felsorolt hibák azt mutatják, hogy ezen a területen is van mit tennünk. Az első negyedév tapasztalatai alapján minden tárcának fel kell mérnie a hibákat és nagyobb gonddal kell biztosítani a jövőben a szervezett, pontos adatszolgáltatást. Ezekután nézzük meg, hogyan alakult az újítói és feltalálói tevékenység az első évnegyedben.

A benyújtott javaslatok száma; saját: 78 549, tapasztalatcsere: 9272 darab. A legtöbb javaslat, 23 246 a KGM területéről érkezett; a könnyűipari eredmény 11 418, a VEM-é 8523 javaslat. Tapasztalatcsere javaslatként a KGM-nél 2146, a KIP-nél 1718, a Belkereskedelmi Minisztériumnál 1000 és az Építésügyi Minisztériumnál 712 javaslatot jelentettek be. Érdekes, hogy a Belkereskedelmi Minisztériumnál az eredeti javaslatok száma 4069, a tapasztalatcsere javaslatoké pedig eléri az ezret; az Országos Erdészeti Főigazgatóságnál 606 eredeti javaslat mellett 472-öt bocsátottak tapasztalatcsereére.

Az elfogadott javaslatok száma; saját: 36 871, tapasztalatcsere: 1934 darab. Ezekből a KGM 10 750, a KIP 5966, a VEM 4371 és az élelmiszeripar 3091 elfogadott saját javaslatot tart nyilván. A tapasztalatcsere javaslatok közül a könnyűiparban fogadták el a legtöbbet, 365-öt, a KGM-nél 297-et, az Építésügyi Minisztérium vállalatainál pedig 227-et. A benyújtott és elfogadott javaslatok aránya: 46,9 százalék. E téren a legjobb eredmények: Belügyminisztérium 73,5 százalék, MTH 70,8 százalék és az Országos Földtani Főigazgatóság 64,9 százalék. Az elfogadott javaslatok közül műszaki ésszerűsítés: 16 804 darab. Ez az adat nem mondható rossznak, hiszen azt jelenti, hogy országos viszonylatban az elfogadott saját és tapasztalatcsere javaslatok 43 százaléka műszaki ésszerűsítés. A KGM-nél 4109, a könnyűiparban 2719, a VEM-nél 2193 és az élelmiszeriparban 1463 javaslat üti meg a műszaki ésszerűsítés mértékét.

A bevezetett újítások száma; saját: 33 586, tapasztalatcsere 1457 darab. A KGM-nél 10 544, a KIP-nél 5352, a VEM-nél 3913 és az élelmiszeriparban 2774 saját javaslatot vezettek be. A tapasztalatcsere javaslatok közül a könnyűiparban 301, a KGM-nél 255, az élelmiszeriparban 171, az építőiparban pedig 159 került bevezetésre. Feltűnő, hogy a tapasztalatcsere keretében bevezetett javaslatok száma viszonylag nagyon alacsony, ami e kérdés részletesebb vizsgálatát teszi szükségessé. Az elfogadott és bevezetett javaslatok aránya: 91 százalék. Legjobb eredmények: Belügyminisztérium 111 százalék, Egészségügyi Minisztérium 99 százalék, KGM 98,1 és KPM 96 százalék. A bevezetett javaslatok közül műszaki ésszerűsítés: 15 559 darab, vagyis a javaslatok számának 44 százaléka. Bizonyítja ez, hogy a 43 százalékban elfogadott műszaki ésszerűsítések bevezetését elsőrendű feladatnak tekintik. A legtöbb műszaki ésszerűsítést, 4352-öt a KGM-nél vezették be. A könnyűiparban 2490-et, a VEM-nél 2003-at, az élelmiszeriparban pedig 1266-ot. A bevezetett találmányok száma 52. A negyedév folyamán a VEM 13, az Építésügyi Minisztérium 12, a KGM 9, a Belügyminisztérium 5, az FM, a Könnyűipari Minisztérium és a VKGM 3—3, a Belkereskedelmi Minisztérium 2, a MÁV és az Országos Vízügyi Főigazgatóság 1—1 találmányt vezettek be.

Az előkalkulált újítások száma: 9733 darab, az előkalkulációk összege 286 808 100 forint. Az elfogadott javaslatok közül országos viszonylatban csupán 25 százalékra vonatkozóan történt előkalkuláció. Ez nagyon kis szám, azt bizonyítja, hogy még mindig kevés gondot fordítanak a javaslatok gazdasági eredményeinek mérésére. Az egyes tárcáknál a következőképp alakult a helyzet: a KGM-nél 2887 javaslat előkalkulált értéke 66 312 000 forint; a Földművelésügyi Minisztériumnál viszont 386 javaslattal 57 763 000 forint gazdasági eredményt érnek el, míg a VEM területén 692 kalkulált ja-

vaslat 30 080 000, a könnyűiparban pedig 1342 javaslat 26 330 000 forint várható eredményt hoz. A Földművelésügyi Minisztérium eredménye feltűnően kedvező. Az előkalkulált találmányok száma: 22 darab, a várható eredmény: 43 223 200 forint. Nagy eltérések mutatkoznak itt is a részletes elemzésnél. Amíg a VEM 12 találmányának előkalkulált eredménye 617 000 forint, addig az FM-nél egy találmány várható eredménye 36 millió, a KGM-nél 4 találmányé 4 892 000, az OVF-nél 2 találmányé 1 600 000 forint. Az Építésügynél egy találmány 250 000, a könnyűiparban ugyancsak egy 60 000, a VKGM-nél pedig 4200 forint várható gazdasági eredménnyel jár.

Az utókalkulált újítások száma: 6324, gazdasági eredménye: 196 195 200 forint. Adataink szerint a bevezetett javaslatoknak csupán 15 százalékánál történik meg az utókalkuláció. Ez nagyon sajnálatos; minden területen hozzá kell tehát fogni e hiányosság kiküszöböléséhez. Az egyes tárcák eredményei: a KGM 2412 javaslattal 64 113 000 forint, a VEM 435 javaslattal 28 870 000 forint, a könnyűipar 806 javaslattal 22 750 000 forint, az élelmiszeripar 508 javaslattal 14 063 000 forint, és az Építésügyi Minisztérium 564 javaslattal 13 619 000 forint gazdasági eredményt ért el. Az utókalkulált találmányok száma 17, eredménye: 11 252 800 forint. A VEM területén 6 találmány eredménye 5 104 000, a KGM-nél ugyancsak haté 4 679 000 forint, a könnyűiparban 2 találmány 427 000, a közlekedésben 78 300, a MÁV-nál 653 500 forint, az OKISZ-nál pedig 311 000 forint gazdasági eredményt biztosított.

A 100 ezer forinton felüli megtakarítással járó javaslatokról is beszámolnak a jelentések. Ebben a kategóriában az előkalkulációk alapján 472 újítást és 9 találmányt, az utókalkulációk alapján pedig 329 újítást és 14 találmányt jelentettek be az első negyedév alatt. Az utókalkulációk szerint a KGM területén 142, a VEM-nél 42, az építőiparban 25, a könnyűiparban 24 és az élelmiszeriparban 20 ilyen nagyjelentőségű javaslat van. A találmányok közül a VEM és a KGM 6—6, a könnyűipar és a MÁV pedig 1—1 100 ezer forinton felüli eredménnyel járó javaslatot tart nyilván. Szükséges lenne, hogy a tárcák felvegyék központi nyilvántartásukba is legalább az általuk kimutatott 472 nagyjelentőségű újítást, valamint a 9 találmányt, és figyelemmel kísérjék a sorsukat.

Újítások és találmányok díjazása. A negyedév folyamán díjazásban részesítettek összesen 36 471 újítást 11 564 600 forint, valamint 61 találmányt 363 400 forint értékben. A díjazások tekintetében fő célkitűzés az eszmei alapon történő díjfizetés arányának lecsökkentése. Az adatok azt bizonyítják, hogy nem sok sikert értünk el ebben, hiszen a javaslatok 61,8 százalékát még mindig eszmei alapon díjazták. A Belkereskedelmi Minisztérium területén 84,7 az MTH-nál 84,5 a Népművelési Minisztériumnál 81,1, a VEM-nél 75,1, a postánál 73,5, a Külkereskedelmi Minisztériumnál 73,3 százalék, de a könnyűiparnál is 68,1 a KGM-nél pedig 55,4 százalék az eszmei alapon díjazott javaslatok száma. Ezt az arányt is sürgősen meg kell javítani.

Közreműködői jutalom. Új rendeletünk segítséget kívánt biztosítani a javaslatok bevezetéséhez azzal, hogy létrehozta a közreműködői jutalom rendszerét. Sajnos ezzel a lehetőséggel nem éltek még tárcáink megfelelően ebben az időszakban. A rendelkezésünkre álló adatok jelzik azt is, hogy a közreműködői jutalom rendszerét sok helyütt helytelenül értelmezik. A negyedév folyamán 142 600 forintot fizettek ki közreműködői jutalom címén, és pedig 827 javaslat megvalósításáért 304

dolgozónak. A kifizetett összeget nagyon alacsonynak találjuk, hiszen egy javaslatra átlagban csak 172 forint jut. A számok azt is bizonyítják, hogy a közreműködés lehetőségét nem használják ki széles körben. Helytelen, hogy 827 javaslat megvalósításában csupán 304 dolgozó vett részt. Ez a megfelelő felvilágosítás hiányát mutatja és esetleg olyan nézetek kialakulására vezethet, hogy a közreműködői jutalmat csupán egyesek részére tartják fent. Erre enged következtetni a könnyűipar adata: 558 javaslat 58 közreműködővel és a KGM-é 164 javaslat 78 közreműködővel. Nagy hiba továbbá, hogy az Egészségügyi, Földművelésügyi Minisztérium, Állami Gazdaságok Minisztériuma, a Külkereskedelmi, Oktatásügyi, Belügy- és Pénzügyminisztérium, a posta, valamint az Országos Vízügyi Főigazgatóság és a SZÖVOSZ még egyáltalán nem vette igénybe a közreműködői jutalmazás lehetőségét.

Kísérleti és bevezetési költségek. Új statisztikai rendszerünk mérhetővé teszi azt is, hogy milyen összegeket használtunk fel a javaslatok kísérletezésére, megvalósítására és a mozgalom propagandájára. Az e célokra felhasznált összeg 11 877 400 forint volt; bevezetésre 7 350 800, kísérletre 3 637 000 és propagandára 889 600 forintot használtak fel. Viszonylag jelentős összeget fordított ezekre a célokra a Szénbányászati és az Élelmiszeripari Minisztérium.

Az új adatszolgáltatás számos mutatója nagy segítséget ad a mozgalom irányítóinak abban, hogy elemzés alapján feltárják a hibákat. Ezzel a lehetőséggel élni is kell, mert hiba sajnos akad bőven. Eredményeinket nem mondhatjuk kielégítőnek. Nem kielégítő például az a tény, hogy az 1956 első negyedévi adatok 1955 hasonló adataihoz viszonyítva jelentős visszaesést mutatnak. Az idei első negyedévben 9,5 százalékkal kevesebb javaslatot nyújtottak be, 18,2 százalékkal kevesebb javaslatot fogadtak el, 5786 javaslattal kevesebbet vezettek be népgazdaságunkban, mint 1955 első negyedében, s az utókalkulációval kimutatott népgazdasági eredmény is 57 százalékkal kisebb. Komoly figyelmeztető adatok ezek, sok helytelen intézkedésnek, az újítási hálózat tervszerűtlen meggyengítésének, az újítók elkedvetlenedésének eredményét tükrözi. Fontos feladatnak kell tehát tekinteni, hogy a mozgalom irányító szervei, a minisztériumok, iparigazgatóságok, de a vállalatok is a pártszervezetek segítségével vizsgálat tárgyává tegyék a visszaesés okait és biztosítsák, hogy a számszerű visszaesés megszűnjék. Persze anélkül, hogy minőségi rosszabbodás álljon elő.

Dolgozó népünkben hatalmas kezdeményező készség él, amit bizonyít a tervjavaslat vitája során felmerült számos értékes elgondolás is. E kezdeményező készséget felhasználva kell újítómozgalmunkat a helyes útra irányítani és biztosítani, hogy népgazdaságunk fejlődésével párhuzamosan egyre nagyobb segítséget nyújtson terveink végrehajtásához. Legyen ezért a mostani negyedév a hibák elemzésének és azok kijavításának időszaka, mind az állami, mind pedig a szakszervezeti munkában. Állami szerveink vizsgálják meg, hogy helyesen alkalmazták-e területükön az 53/1955. MT. sz. rendeletet, valamint a minisztériumok végrehajtási utasításait; szakszervezeti szerveink pedig arról győződjenek meg, hogy az üzemekben maradéktalanul eleget tettek-e a SZOT elnökség 1955 októberi határozatának. Biztosak vagyunk benne, hogy e vizsgálódás hasznos lesz és a jövő időszak további fejlődéséről, jobb eredményekről tanúskodik majd.

Mezey László